

CAPVT X.

De receptis & promissis ob causam fornicationis.

Vlpianus summus Iuriconsultus in leg. 4. in ver- sic. sed & quod meretrici, ff. de condit. ob turp. vel iniustam causam, ita sancit: Sed & quod meretrici datur, repeti non potest, ut Labeo & Marcellus scribunt: sed noua ratione, non eo, quod vtriusque turpitudine ver- satur, sed solius dantis: Illam enim turpiter facere quod sit meretrix, non turpiter accipere, cum sit me- retrix, & ibi Bart. & communiter Dd. in leg. 2. C. eod. tit. Bart. in L. affectiois, ff. de donat. cononat l. 5. 3. tit. 14. part. 5. in vers. esso mismo. Ex quibus & iudicibus mani- feste & ad literam probatur, datum meretricio ob actum Venereum, posse iuste ab ea retineri, quan- doquidem repeti non potest. Quod procedit, etiam si causa turpis, postea non sequatur, quia mulier noluit cum viro coire, & a foriori, si turpitudine ex parte dantis & accipientis verteret, vtpote quando is tur- pis actus pacificetur cum femina bonae famae, vt in d. 2. lib. 5. in l. 2. partibus. Quod nendum & procedit in foro contentioso, in quo non est humilissimi lucrum necessario restituendum, sed etiam in foro conscientiae, vt bene probat Abbas in c. plerique de immunit. Eccl. in 3. quest. num. 12. & 13. S. Thom. 2. 2. q. 32. art. 7. & ibi Caiet. idem Thom. quest. 62. art. 5. ad 2. Palud. & alij in 4. distinct. 15. glof. communiter recepta in summa, verbo, quod vero, ibi: Et si aliquid datur 14. quest. 5. D. Couar. in d. reg. peccatum, 2. part. §. 2. num. 4. testatur communem Ioan. à Medina in suo C. de restit. quest. 20. vers. in oppositum, licet ipse contrarium teneat, vt infra dicemus, & in hac conclusione fere omnes, tam Theologi, quam Canonistae & Legistae conueniunt, vt testatur Nauar. in Man. Latin. cap. 17. n. 34. vers. quantum dictum, sequitur & late probat Domine. à Soto lib. 4. de iustit. & iure, q. 7. art. 1. ad 2. in vers. quo- propter, & nouissime late idem fundat Ant. à Cordub. lib. 1. sui quest. 9. 32. in 1. & 2. opin. in vers. sed hoc ratio, & in 4. opin. in 4. d. Ant. Gom. in l. 62. Tauri, in fin. Hen- ric. in summa Theolog. moral. lib. 7. c. 35. n. 3. & est com- munitis Theologorum sententia, diui Thoma & om- nium discipulorum eius, quamcumque mulierem, mo- do absint fraus & dolus, posse accipere, quae moderare sibi à fornicario datur, secundum Salon de iustit. & iur. q. 62. art. 5. controuer. 4. vbi eam bene probat. Vnde minus & recte Medina vbi supra probauit contrarium, nempe datum meretrici non posse licite retineri, alia ex causa quam donationis liberae, nec recipit titulo mercedis & pretij actus Venerei. Hoc namque contra receptissimam nostrorum maiorum, veram optime- que fundatam sententiam est, ac proinde non tenen- dum, vt eum nuncupatim probant D. Soto Cou. & Nauar. vbi supra, n. 40. vers. tertio inferitur. Couar. omnino in totum Nauar. vero in eo, quod ait, acceptum à me- rettrice in opere suae foedae mercedem, esse in foro conscientiae restituendum, hoc namque est falsissim- um, quia minime est de necessitate restituendum, ex praed. communi sententia probata in d. vers. sed & quod, vt probat Couar. d. n. 4. modo secundum ipsum absint fraus in ipsa acceptio, nec sic excessus aliquis in ea: Is namque excessus si adsit, arbitrio boni viri donatio- nis titulum exigit, vt datum recipi & retineri tute va- leat: quod & probat bene Mercad. lib. 4. de contractib. c. 16. vers. iudas las vezes, & fractat Angles in suis Florib. Theologic. quest. in tit. de restit. in quest. quis à restitutione sit liber, vers. si quod tit. de donationis, pag. 191. Item & dummodo dantes vel promittentes concubinae vel meretrici, habeant ius donandi & promittendi, alias

secus, vt sunt illi, qui non sunt sui iuris, veluti filia- milias non habentes bona castrensia, vel quasi, & ser- uii, iuxta text. in l. contra iuris 29. §. si filius, ff. de pactis, l. 3. tit. 4. p. 5. qui cum non habeant propria bona, sed om- nia sint parentum vel dominorum, non possunt de il- lis disponere contra voluntatem eorum aut expende- re, vt notat Henric. in cap. 2. de adult. Palat. Rub. in ru- bric. de donation. inter virum & uxorem, §. 41. n. 1. circa fin. & fractat Angles vbi supra pag. 192. en 9. dubio, & Armill. aut. verb. restitutio. n. 10. Nauar. d. c. 17. num. 156. Idem intelligo de monachis, vt notat Lupradicti, ad- uertentes eadem ratione mulieres & coniugatas, de bo- nis maritorum, aut super haereticis constante matrimo- nio, non posse dare amassis, nec ipsas retinere, imò de- bent restituere maritis: secus si & mulieres ipsae de bo- nis patrimonialibus, de quibus possunt libere dispo- nere, largitae fuerint, secundum Palat. Rub. vbi su- per. num. 2. Minor similiter, & miles atque clericus concu- binis suis donare minime possunt, vt post alios probat Couar. vbi supra, n. 2. Si igitur & mas liberam admi- nistrationem bonorum suorum habeat, & meretrici aliquid moderatum dederit ob actum Venereum ratio- ne conventionis expressae vel tacitae, repeti ab ea non poterit: Quin imò ipsa iuste id retinebit, etiam si constet, non omnino libere datum, sed ob praed. tur- pem causam, vt praediximus, quod vt recte existimat Couar. vbi supra num. 4. is qui & cum meretrici publi- ca vel ea femina, quae sui corporis quaestum facit, coierit absque expressa conuentione, cogendus erit à iudice, lege tacita ac subintellecti pacti, eidem femi- nae (hoc tamen poscenti) consecretur Venerei vltus mer- cedem soluere: Cui adde, quod Respublica non solum meretrices permittit, sed & pretium eis taxat, id quod nomen ipsum meretricis admodum: Dicitur enim à & merendo, vnde qui illis staturum pretium non per- solueret, cogetur in foro iudiciali ad solutionem eius- dem, vt probauit Soto vbi supra, in vers. & quod non solum, illud superioribus addens, etiam masculum à femina & ob actum Venereum pretium recipere posse imò aequius, quia plus praebet, sed quia femi- nis maior inest pudor, ob idque rariores sunt, quae illi turpitudini vacent, quam viri, pretium ipse iustus recipiunt, & quod amans vltus corpore mulieris titulo venditionis, etiam si nihil promiserit, pretium eidem soluere teneatur, sequitur etiam fractat Angles vbi su- pra pag. 191. vers. hinc si amans.

Sed antequam & vterius progrediamur, oportet in- quirere veram rationem supra dictorum, ex qua ad alia plura pro extensione ipsorum procedemus: & ea quidem in promptu est, quam praediximus ex Iur- isconsulto, scilicet quod meretrix, licet turpiter fa- ciat, eo, quod sit meretrix, non tamen turpiter accipit, cum sit meretrix: quam rationem ad literam sequit- ur S. Thom. 2. 2. q. 32. artic. 7. in vers. tertio modo & om- nes alij post eum. Quamuis enim fornicatio praua sit & iuste diuino vetita & sic est peccatum mortale, adeò, vt qui contrarium affirmaret, esset haereticus, vt resolu- imus supra cap. 7. num. 15. Ipsa tamen & meretrix do- mina est sui corporis, & materia vendibilis est, nec ipsa venditio actus Venerei illicita censetur: Licet enim actus Venereus ex seipso reprobus sit, eius ta- men venditio non est prohibita, nec illicita ratione matetiae: Dare enim mulieri pecuniam pro vltu Ve- nereo, malum est, quia datio illa impetratur à luxuria & à praua sensualitate procedit: at datio pecuniae me- rettrici promissa, cum ea fiat post actum Venereum, ma- la non est, sed actus iustitiae à nullo vltio imperatus, quia materia vendibilis in hac dationem adducitur: ita explicat Caietanus d. art. 7. in vers. nam in meretri- cio: quod etiam probatur ex d. Iuriconsulti loco, & pra-

praeter ceteris hoc latius explicat atque subtiliter probat D. Couar. vbi supra, n. 1. per totum.

Hanc tamen & Iuriconsulti & communem Docto- rum rationem nouissime improbat Nauar. in d. suo ma- nual. Latin. c. 17. n. 34. dicens, non satisfacere: tum, quia videtur sibi repugnare, cum praesupponat, turpe esse, meretrici, & non esse turpe, mercedem pro meretri- cio accipere, & sic de similibus: Quia si turpe est me- rettrici, turpe erit pro meretricio accipere. Nec ob- stat secundum Nauar. quod I. Crus in dicit. vers. sed & quod meretrici, contrarium videatur expresse decidere, quia defendendus erit in hunc sane modum; Nemp- e, quod cum sentit, nemp- esse meretrici, intelligit de tur- pitudine vera iuris naturalis, quod ius ipse Vlpianus nouit, licet diuinum, contra quod etiam est, ignora- uit: cum autem ait: Non turpiter accipere, sentit de turpitudine iuris humani, quod permittit meretrici- ri: Quare secundum hoc, licet iure naturali & diu- no turpe est meretrici, ita etiam erit turpe pro me- rettricio aliquid accipere: vnde fit, vt cum in foro conscientiae ius naturale & diuinum sit necessario ser- uandam, cap. sunt quidam, 25. quest. 1. in hoc eodem foro vtrumque erit turpe, & meretrici & ob me- rettricum aliquid accipere, sicque praedicta ratio Iurif- consulti non satisfacit quoad forum conscientiae, quamuis satisfaciat quoad exterius, in quo impune licet meretrici. Nec insuper ratio Caiet. d. art. 7. supra adiuucta Vlpiani rationi, nemp- e, quod materia sit vendibilis in nostra specie, quam Dominic. à Soto & ceteri sequuntur, omnino satisfaciat, secundum Nau- ar. vbi supra num. 5. quia licet satisfaciat quoad con- stituendam differentiam inter acceptum ratione cri- minis symoniae, & acceptum ratione meretrici, non tamen quoad alia: Nam aequè, imò magis vendibilis est opera fe locantis ad militandum in bello iniusto, ad dolum committendum, & ad fuste cadendum vel occidendum, ac opera meretricis ad explendam libi- dinem cum ea coire volentis: at Caiet. & ceteri ne- gant idem esse in aliis delictis, in quibus ex vtraque parte veratur turpitudine, Recedit etiam secundum Nauar. quod non inuenitur text. significans licere accipere pretium pro opera peccandi vel peccato cooperandi, excepta meretrici, quoad forum exte- rius. Quinimo addo, quod cum meretrix, recipiens statum vel promissionem dandi, consentiat ob hoc turpitudini, alias non consentita, non videtur posse se iungi actus receptionis vel promissionis pretij ab actu ipso Venereo quoad peccatum, sicque in vtroque peccare videtur, tanquam cooperans peccato alteri- us operaque illicita illius. Secundo mouetur Nau- ar. d. num. 34. vers. 2. contra rationem Iuriconsul- ti, quia iuxta eam concluditur vnum falsum, nemp- e, quod acceptum ob fornicationem à mulieribus solu- tis clam fornicationibus, est necessario restituendum, & fortius id, quod accipitur à coniugatis & monachis ob eandem causam, & non minus quod accipiunt nates, praestitum clericis & religiosis à feminis, eo quod libidini earum inferuntur, quia ratio permissi- ua iuris humani in meretricibus, cessat in praed. om- nibus, praestitum in coniugatis, monachis vtriusque sexus & clericis, qui omnes etiam in exteriori foro puniuntur ob actum Venereum, vt est notum: hoc autem, nemp- e, quod hi teneantur ad restitutionem receptorum, non est verum, vt infra dicemus num. 24. & 25. Ergo, &c.

Quare ipse Nauar. vbi supra num. 36. cum seqq. omni- bus omnium dicitis ruminatis, tria praecipue inter alia aduersus communes & receptas sententias profertur ac docet.

Scientiae, inter acceptum ob operam meretriciam ex vna parte, & ob operas ad alia maleficia, in quibus vtriusque turpitudine veratur, ab altera, quia in omni- bus datur & accipitur contemplatione maleficia dam- nati & punibilis in eo foro conscientiae, & in omni- bus aequè voluntarie datur, & aequè turpitudine ab vtra- que parte admittitur, quoad praedictum forum.

Secundo, quod ratio solida & vera, quare acceptum ob operam meretriciam non est restituendum, ea est, quod acceptum voluntarie ab aliquo, vbi ab vtra- que parte committitur turpitudine, nulli est de pra- cepto restituendum, secundum S. Antonin. in sua sum- ma, 2. part. cap. 5. in princ. Monaldum, verbo, restitutio Angel. verbo restitutio, versicul. turpe, Syluest. eodem verbo restitutio, 2. §. 3. & verbo Eleemosyna, §. 4. quos sequitur ibi Nauar. & num. 30. d. cap. 17. aduersus com- munem, vt ipse ibi profertur. Tertio, quod text. in d. §. sed & quod meretrici, dum approbat receptionem pretij meretricis ob actum Venereum, habet locum tantum quoad forum exterius, quo opera meretricis est per- missa, secus quoad forum conscientiae, in quo est pro- hibita: & ita resolut, quod meretrix non minus pec- cat recipiendo praedictam mercedem suae opere illi- citae, quam ceteri, qui pro alio maleficio committen- do recipiunt pretium, quamuis nec illa, nec hi ad resti- tutionem accepti teneantur praed. ratione, sicque in hoc approbat opinionem Ioan. à Medina de restit. cap. 20. tenentis, peccare meretrices accipiendo mer- cedem tanquam debitam suae fornicationis: idemque esse censet Nau. esse necessario dicendum, quoad eundem forum conscientiae de alio feminis & mari- bus, cuiuscumque ordinis, qui ob fornicationem operam aliquid accipiunt. Tandem Nau. num. 41. docet con- fessarios quid respondere debeant atque consulere praed. mulieribus & viris impudicis, quibus ob actum Venereum aliquid promissum est, & nondum solu- tum vel traditum, ne iterum peccent id petendo, tanquam debitum in foro conscientiae ob illa turpia facta, & sic approbandum illud, sed alio modo, per viam miserationis atque Eleemosynae, vt latius ibi per eum.

Quid tenendum? Ego profecto veritatem attinge- re & sequi desiderans in omnibus meis actionibus, & bona venia habita à doctissimo Nau. mihi quae obser- uantissimo, dicta supra citata, subtilia ac ingeniosa ni- mis, rectoque animo pronuntiata, vt consuleret saluti animarum eorum, qui actibus Venerei inuoluuntur, esse existimo: attamen, salua semper censura sacros. matris Ecclesiae, à ratione praefata Iuriconsulti, com- munitique sententia S. Thoma & aliorum, discedere non audeo, quinimo ipsam verioreme esse existimo, nemp- e, vt & quamuis meretrix turpiter faciat me- rettriciando, non tamen turpiter recipiat: quia licet actus ipse Venereus vtriusque, maris scilicet & feminae, tur- pitudinem contineat, atque ita pactio ipsa contingens inter matrem & meretricem ratione huius actus, & quatenus ex appetitu & libidine fit, ex parte vtriusque turpis sit, attamen quatenus datio & receptio merce- dis, eiusque promissio, scilicet possunt censeri & con- siderari, turpitudinem non habent, quia datio vel pro- missio fit in compensationem, mercedem ac pretium corporis meretricis, quoad vltum Venereum, qui vendibilis est, & idè ad iustitiam commutatiuam pertinet, ac proinde receptio vel mercedis pactio in hunc sensum accepta, iusta est, quippe, quae non procedit ab appetitu actus Venerei, sed vt habeat ipsa mercedem & pretium vltus corporis ad actum fornicationis: licet enim opera illa foeda meretricis, quatenus est peccatum, & sic in gene- re mortis & actus intrinsece mali, nullius sit pretij: quatenus

quatenus tamen est res quaedam humano vsu accom-
modata, & sic de se in genere entis pretio aestimari
potest, quo fit, vt nec ipsa datio, quatenus tendit ad
suspensum & mercedem actus Venerci, & vsus cor-
poris, quem ipsa praestat meretrix, & ob quem pre-
tium habere potest, meretrix turpis sit, tamen qua-
tenus turpitudinem habet, alio diuerso respectu &
27 consideratione peccatum continet: Vnde praed. mer-
ces, dummodo moderata sit, vt praediximus, aut sine
fraude, iuste accipitur ac retinetur sine obligatione
praeiacta restituendi in vtroque foro, vt Angelicus do-
ctor & alij communiter post eum testantur: Inquit
enim S. Thom. esse aliquid illicitum acquisitum, non
quidem quia ipsa acquisitio sit illicita, sed quia id, ex
quo acquiritur, est illicitum, sicut patet de eo, quod
multis acquirunt per meretricium: & hoc proprie vo-
catur turpe lucrum: Quod enim mulier meretricium
exerceat, turpiter agit & contra legem Dei, sed in eo,
quod accipit, non iniuste agit nec contra legem: vnde
quod sic illicite acquisitum est, retinere potest, & de eo
Elemosyna fieri. Sentiunt igitur manifestissime his ver-
bis S. Thom. ac expresse probat, licite ac secundum legem
meretricem recipere ac retinere, quod si ob actum
Venercum datur: Si enim hoc esset contra legem Dei,
sanctus Doctor hoc minime assereret nec permitteret,
cum ipse legis diuinae maximus legislator ac cultor
esset. Eiusdem sententiae fuit Caiet. *ibidem* cum eo
transiens & probans materiam esse vendibilem, &
actum esse iustitiam, a nullo vitio imperatum, dare mu-
lieri pro vsu Venerco post factum, quamuis dare, ante-
quam fiat, malum esset, sequitur etiam Syluest. in *sum-
ma verb. restitutio*, 4. tit. 1. & Armill. *antea in eodem verbo
restitutio*, n. 10. & alij in *4. distinct.* 51. estque communis
secundum Ledesimium *ibi*, in 2. part. q. 15. art. 5. fol. 132.
vbi quod licet verum sit, quod peccatum pro formali
non sit vendibile, secus tamen est, si peccatum acci-
piatur pro actu aut vsu ipso positio, sicut qui vendit
aut emit rem in loco aut tempore prohibito iusto
pretio, non tenetur ad restitutionem, etsi actus esset
peccatum, & est communis sententia Theologorum
secundum eundem Ledesimium *ibi*, q. 28. art. 5. fol. 264.
quod meretrices licite accipiant pretium pro vsu sui
corporis ex vi locationis & debiti, nec tenentur ad
restitutionem: Eandem sententiam D. Thom. late probat
Dominicus a Soto, & Couar. *vbi sup.* & Mercad.
de contrahib. lib. 4. c. 16. versic. totus tu vices, & frater
Angles in suis Florib. Theologic. *quasi in tit. de restitut. in
questione quis a restitutione sit liber*, in 11. *difficul.* & *ibi
statim in 7. dubio pagin. 190.* loquens expresse in foro
conscientiae, prout omnes Theologi *supra* citati in eod-
dem foro censendi sunt loqui; Quandoquidem, vt
Theologi scribunt: Ioan. autem a Medina & Nauarr.
vbi supra tenentes contrarium, non sunt audiendi:
Tum, quia loquuntur contra communem; Tum etiam,
quia communis verior videtur ex supradictis, tum
quia fundamentis contra communem *supra* adductis
per Nauarr. respondebimus *infra statim per ordinem*.
Denique Medinam in specie carpunt Soto & Couar.
vbi supra, & opinionem contra Medinam esse secu-
riorem testatur Ioseph. Angles *vbi supra in d. 7. dubio
pag. 191.* Quinimo ipsemet Nauar. *d. cap. 17. num. 36.
& 40.* tenet contra eundem Medinam, quatenus exi-
stimabat, meretricem non posse retinere in consci-
entia, quod ex meretricio accipit, sed teneri id restituere,
dicens, hanc opinionem non esse veram, sed po-
tius communem supradictam, nempe, posse iuste id
retineri a meretrice, nec esse de praepcepto restitu-
endum: solum itaque Nauarr. cum Medina tenet con-
tra communem, vt vidimus, meretricem nempe mi-
nime posse iuste in conscientia foro accipere merce-

dem pro vsu sui corporis, nec promissam petere,
quamuis vtrumque possit in foro exteriori, in d. 9.
sed & quod meretrici. Hac autem opinio vera non est
nec tenenda, sed potius communis contraria, ex pra-
dictis & Medinam & Nauarr. in *supradictis* reprobat
nuncupatim contra eos tenens *instrucl. conscient. 1.
parte cap. 105. & instrucl. negotiat. lib. 1. cap. 11. in princip.*
Modo respondeamus ad motiua contraria Nauarr.
supra relata, vt res haec illustrata atque ab spinis, quae
eam suffocare videbantur, erepta remaneat, nam fun-
damentis Methymnae optime satisfacit Couar. *d. n. 4.*
Et quidem primum motiuum, quo ratio Iuriscun-
sulti impugnatur, eo, quod videatur sibi repugnare, 18
cum praesupponat, turpe esse meretricari & non esse
turpe, pro meretricio accipere, nullius est momenti:
tum, quia arguit Iuriscunsum de repugnantia, quod
nemo audebit ei imponere: tum etiam, quia vera non
est sua consequentia, nempe: *Turpe est meretricari: Ergo
turpe est propter meretricium accipere*, quia, praeterquam
quod loquitur expresse contra decisionem d. 9. *sed &
quod meretrici*, haec sequela non currit, quia ex hoc
facto actus Venerci, datione vel promissione pretij &
mercedis interueniente, duo diuersa insurgunt, quae
possunt seorsum censer, nempe ipse actus Venercus,
qui ex parte vtriusque turpitudinem continet, ac pro-
inde ambo in hoc agunt contra conscientiam peccando
mortaliter, quia datio vel promissio meretricem
prouocat ad fornicationem, & procedit ab appetitu
& libidine coitus: & praeterea datio ipsa vel prom-
issio mercedis & pretij pro vsu corporis: Hac autem
acceptio ex parte meretricis, quamuis sit turpe lu-
crum, eo, quod ex illicito actu proueniat, non tamen
est illicita, sed iusta, quandoquidem est materia vendi-
bilis & non procedit ab appetitu actus Venerci, sed
vt habeat ipsa mercedem & pretium vsus corporis:
sed nec ipsa datio, vt praediximus, turpis est, quatenus
ea tendit ad suspensum moderatum, & iustam merce-
dem vsus corporis, & compensationem ipsius, qui ven-
dibilis est. Nec etiam obest altera consideratio eiusd.
auctoris, desumpta ex lib. 2. 3. & 4. ff. de cond. ob turpem
causs. dum ibi probatur, ideo turpiter quem accipere
aliquid, vt hominem occidat, vel vt facilegium
faciat, vel vt iniure iudicet, vel vt stuprum faciat, 19
quia turpe est haec facere, Transcat. Ergo cum turpe
sit meretricari, turpe est aliquid accipere pro meretri-
cio. Nego, datur enim ea instantia inter haec duo,
nempe inter receptionem ob meretricium, quae re-
ceptio in hac specie permisa est, & non turpis, vt in d.
9. *sed & quod meretrici*, & inter receptionem ob aliam
turpem causam, nempe, vt accipiens hominem occi-
dat, vel vt facilegium, vel stuprum faciat, vel iniure
iudicet, & alia similia faciat: Haec namque acceptio in
his vltimis speciebus & eis similibus iure prohibita
est atque illicita, sicque & datio & acceptio his casibus
turpitudinem continet ex parte dantis & recipi-
entis, vt in d. legib. & in l. 2. C. de iur. iuri. *Contra discipuli-
nam temporum meorum domum aduersarie dedisse profi-
tearis*, & in quamplurimis alijs iuribus, & sic non datur
his casibus repetitio male dati & male accepti, quia
in pari causa turpitudinis potior est conditio possi-
dentis: Quare merito, quod cum turpe sit, hominem
occidere & facilegium facere, stuprum committere,
& iniure iudicare, turpiter pro his aliquid recipiatur,
quia datio & receptio ipsa est prohibita non hic in no-
stra specie, quia licet meretricari sit turpe, non tamen
pro meretricio aliquid accipere, & ita haec inter se ve-
re differunt, & a proinde non licet de vno casu ad alterum
sive ceteros argumentari. In summa non, licet te-
nere contra text. expressum, per argumentum aliorum
iurium diuerso casu loquentium,

Intellectus

Intellectus autem & eiusdem auctoris, nempe Nauar-
tari ad d. 9. *sed & quod meretrici*, vt dum ait, turpiter
accipere meretricem, sentiat de turpitudine iuris hu-
mani, quod permittit meretricari, secus de turpitu-
dine iuris naturalis & diuini, quia cum hoc iure turpe
sit & illicitum meretricari, ita etiam erit turpe & illi-
citurum pro meretricio aliquid accipere, vnde in foro
conscientiae vtrumque erit turpe & illicitum, non sibi
omnino constat, quoniam ibi Iuriscunsum non dis-
tinguit inter turpitudinem iuris naturalis & humani,
sed simpliciter in vtroque casu de turpitudine loquitur:
primo affirmatiue, scilicet, quod meretrix turpiter
faciat quod sit meretrix: secundo negatiue, scilicet
non turpiter accipere, cum sit meretrix: Ergo de eius-
dem iuris turpitudine intelligendum est loquutum
fuisse in vtroque casu, nempe, vt eo iure, quo non
licet meretricari, eodem non turpiter accipiat pro
meretricio. Praeterea non solum ob id, quod iure hu-
mano non sit turpiter meretricari, meretrix turpi-
ter non recipit pro meretricio, quia etiam si esset tur-
pitudine illo iure meretricari, prout est iure naturali
& diuino, adhuc accipere mercedem moderatam propter
vsus corporis sui, huiusmodi non esset, quia est ma-
teria vendibilis: bene enim stat, quod datum meretri-
ci sit turpe lucrum, quia prouenit ex illicito actu, non
tamen sit ob id illicite acceptio, quia materia ven-
dibilis est, ac proinde iuste postea accipi possit: Nam li-
cet nemo sit dominus membrorum suorum, est tamen
dominus vsus corporis sui: Vsum siquidem corporis
locare potest pro mercede, vt passim videmus apud
Iuriscunsum, qui locationem operarum permittunt
& probant. Quod si replices, id obtinere cum loca-
tio sit ad vsus licitum, secus ad illicitum: responsio
in promptu est, nempe vsus illicite operari, quod
ipsa locatio illicita sit: item quod non sit cogendus
locator conventioni stare, non tamen ex hoc sequitur,
non esse locatori soluendum mercedem, quoties
ipse, quod in locationem duxit, opere impleverit: sic
ius naturale ac diuinum prohibet meretricari, non
tamen inde sequitur, vt prohibeat quoque receptio-
nem pretij pro meretricio vsuque & corpore, diuersa
enim haec sunt, vt praediximus: ita Dominicus a Soto
d. lib. 4. de iust. & iur. *questione 7. art. 1. ad 2. in versic.
nam licet*, probat iure naturali concessionem illam
corporum aestimabilem esse pecunia, & Ledesimius
*vbi supra d. questione 18. articulo 5. fol. 264. col. 4. in versic.
& ideo*.

21 Quinimo & ex diuinis literis videtur comprobari
posse, promissionem mercedis pro meretricio licite
adimpleri, Gen. c. 36. vbi Iudas mercedem promissam
Thamar, quae habitum meretricium assumpserat ob
fornicationem, misit post ipsum actum Venercum,
non alia ratione profecto, quam quod teneretur mer-
cedem promissam meretrici solvere, vt considerauit
in proposito Couar. d. 9. 2. num. 1. *versic. secundo*, & ad-
ducit etiam eandem auctoritatem Ioseph. Angles *vbi
supra pag. 191. in versic. quod vultu*. Non me later, non-
nullos eadem auctoritati Genes. *supra* adductae res-
pondisse, ne probent communem sententiam praesum-
tam, nempe quod sicut Iudas a culpa non excusa-
tur in hoc, quod ad Thamar accessit, ita potuit in
alio peccare, cooperando scilicet iniuriae haec receptio-
ni: haec tamen responsio minime satisfacit: nam
quamuis in accessu libidine incensus peccauerit Iu-
das, ad soluendum tamen post coitum virtute credens
vicio impellebatur, sed sola fidelitatis virtute credens
se ad id teneri, & ita laudatur de fidelitate. Praeterea
non constat, quod acceptio esset iniura, quandoquid-
dem pactio praecedens inter ipsos *ibidem* non reproba-
tur: Ergo si promittens tenetur in proposito soluere

in foro conscientiae, vt *infra* latius dicemus, & meretrix
illud in eodem foro recipere poterit.

Aliud & motiuum Nauarti contra Caiet. asserentem
in proposito materiam vendibilem esse, nempe, quod
aeque, imo magis vendibilis sit opera se locantis ad
militandum in bello iniusto, ac duellum committendum,
& alia maleficia perpetranda, ac opera meret-
trici, & tamen in praecedentibus casibus Caiet. &
ceteri negant idem esse, quod in meretricio, quia in
illis acceptum est restituendum filco vel pauperibus:
In hoc vero minime, secundum Caiet. ex eo diluitur,
quod etsi iure contra Caietani & communem senten-
tiam defendi posset, quod quando labor humanus ope-
rae alterius conducitur ad quodlibet maleficia
perpetrandum, quamuis versetur turpitudine in conuen-
tione ex parte vtriusque, posset accipiens datum re-
tinere in animae iudicio in compensationem ac iustam
mercedem laboris impensis & industriae praestitae ad
maleficia committendum arbitrio boni viri. Adde
ego, & propter periculum vitae cui se exponit sic con-
ductus, quasi communis sententia contraria tunc solum
obtinere, cum accipiens nihil laboris vel indu-
striae impendit. Nihilominus tamen frequentissima est
omnium sententia in contrarium indistincte, ex eo,
quod conventiones istae iure sunt reprobatae & nullae
censentur, & ideo acceptio sit illicita, quia est ini-
qua & a lege reprobata, vt late deducit Couar. *vbi su-
pra*, n. 6. qui n. 2. agit de intellectu iuris gentium, & si ob
maleficia, cum simil. ff. de pactis, vt procedat in maleficio,
quod lege exteriori puniatur, quantum ad ipsum
recipientem actionem; Siquidem ratione actus, qui
iure humano puniatur, non potest iure iequicum paci-
fici nec stipulari, l. mercedem, C. de condit. ob turpem
causam, etiam si ex propria natura materia vendibilis
sit, vt *ibi* latius probat: atamen iudicium pro meretricio ac-
cipere, non est turpe, sed imo iustum, vt expressum
inuenitur in d. 9. *sed & quod meretrici*: non sic in reli-
quis. Non obstat additio vltima, quam *supra* fecimus
ad coadiuandum primum fundamentum Nauarti de
periculo vitae cui se exponit conductus ad maleficia
perpetrandum, quia ei est iam sufficienter satisfactum.

Ad secundum & motiuum Nauar. respondetur, quod
est mulieribus solutis clam fornicantibus, & in viti-
xoratis, & monachis, item & in clericis & religiosis
idem facientibus, & ob id aliquid recipientibus, cesset
ratio permittenda iuris humani, quia coitus horum est
puniibilis eodem iure, non tamen ideo sequitur, eos
sibi ob actum Venercum datum recipere & retinere
non posse tute, nec teneri ad restitutionem eius, quia
etiam meretricari iure humano turpe reputatur, vt in
dict. 9. *sed & quod meretrici*, & iure naturali & diu-
ino prohibetur, & nihilominus accipere pro meret-
tricio non est turpe nec prohibetur eisdem iuribus, vt
probauius. Praeterea, licet meretricari iure humano
antiquo esset permittum aut saltem toleratum, vt di-
ximus *supra cap. 7. num. 17.* non vero stuprum, adulte-
rium, vel incestus, aut facilegium, nihilominus re-
manet intacta altera ratio materiae venialis in omni-
bus supradictis illicitis copulis & accessibus, quae ius-
tam efficit mercedis ac pretij acceptionem pro vsu
corporeo, dummodo ea moderata ac sine fraude sit, &
a persona sui iuris habente potestatem dandi permittam
& concessam.

Quo fit, vt licet Cyn. & Angel. in l. 2. C. de condit. 25
ob turp. causis. Abb. in c. quia plerique num. 14. cum seqq. de
immun. Eccl. item & Paul. in l. 1. §. ob rem igitur, n. 8. ff.
de condit. ob turp. causis. & Palat. Ruben. alios referens in
reper. de donat. inter vir. & vxor. §. 41. in princip. ante n. 1.
teneant, feminam fornicatiam, quae publica meretrix
non sit, non posse petere promissum, recipere nec
retinere

E c 4

retinere mercedem sibi ob actum Venereum promissam. & pretium fornicationis, imò potius in animarum iudicio id restitueri teneri, & cui sit restitutio facienda in hac specie, distinguit late Henriquez in *c. pene mit. in 2. distict. de adult.* cuius distinctionem refert & sequitur Palat. Rub. *vbi supra num. 2.* & sententiam supradictorum communem esse scribunt Adrian. in *4. semem. in tractat. de restit. c. oritur alia questio.* & Methymna *vbi supra quest. 20. col. 2. vers. quinto facis*, qui eam per discussum totius questionis probat, quod eorum opinio nec vera nec communis sit; Etenim, vt ex supradict. patet, ratione materiæ vendibilis contrarium in omnibus suprad. est verius, sicque in præd. personis, idem tenendum est, quod in meretrice publica scripsimus, atque tenendum esse *supra* resoluimus: Si enim materia vendibilis est, parum refert, vendatur publice vel secrete, imò hæc longe iustius possunt pretium recipere, quam publicæ meretrices, quia ob maiorem honestatem plures sunt æstimandæ: & ita aduersus Cyni & sequacium sententiam, hæc victimam probant Monal. in *sua summa in tit. de restitut. male acquis.* Hentic. *vbi supra Florent. in sua summa in 2. part. tit. 2. cap. 5. col. 2.* Syluester in *summa verbo restit. 2. col. 2. vers. sed quod dictum est.* Adrian. in *d. c. oritur alia questio*, Dominic. à Soto de *iustit. & iur. l. 4. quest. 7. ar. 1. ad 2.* vbi probat, iure naturali concessionem illam corporum æstimari pecunia, & D. Conar. *vbi supra num. 4.* Ledesmius *vbi supra d. fol. 264. col. 4. in versis*, sed *an alio*, & Ioseph. Angles *vbi supra, pag. 191. versis. meretrice 1. & 2.* Henticus in *summa Theolog. moralis, lib. 7. cap. 35. num. 3. in margine & Salon vbi supra & in 2. conclus.* & quod acceptum ab huiusmodi personis ob actum Venereum, non sit necessario restituendum, aduersus Cyn. & reliquos tenent etiam Nauar. *vbi supra num. 34. versis. 2. & in n. 40. versis. 4.* infertur, quamuis *ibid.* quoad receptionem atque exactionem teneat, idem esse dicendum quoad forum conscientia, quod ipse *supra* resoluatur in meretricibus, nempe, quod peccent recipiendo & petendo promissam: Hoc autem vltimum d. Nauarri quoad forum conscientia verum non est, & præterea contradicit communi sententia, quam modo probauimus, vt ex superioribus patet & contrarium in terminis tenent modo proxime citati.

26 Sed tamen quod forum iudiciale, est differentia inter has mulierum species, quia meretrici datur in iudicio actio petendi pretium, vt *infra* dicemus, ci autem quæ non est publico loco expolita, denegatur, quia illis solis decreta sunt pretia, vxores autem & virgines non solum à iudicio arcentur, ne hoc petant, verum in penam sui criminis priuabuntur acquisito pretio: sed tamen ante condemnationem iure naturæ eis debetur: ita inquit Soto *vbi supra*, & sequitur Ledesmius *vbi supra* & in hoc casu fatetur Conar. *vbi supra, num. 3.* sententiam Cyni in foro exteriori, ob eius & aliorum doctissimorum virorum auctoritatem frequentissime admitti, & à plerisque iudicibus eam admittendam fore, quam non esse veram probet. Superest modo vt videamus; An tria dicta Nauar. *supra* recitata sint vera an recte procedant, necne? Et quoad primum, nempe, non esse differentiam quoad forum conscientia inter acceptum ob operam meretriciam ab vna parte, & ob operas ad alia maleficia ex altera, &c. aducto, eundem auctorem *supra n. 35.* approbare rationem Caiet. asserentis, quod vltus meretricis est materia vendibilis & non rei factæ, quoad constituendam differentiam inter acceptum ratione criminis symoniae & acceptum ratione meretricij, non tamen quoad alia: sed quoad alia etiam maleficia, eadem differentia remanet satis probata in præcedenti-

bus, præterquam, quod communis sententia eam quoad vtraque probauit, & ita communis differentia verior est & tenenda aduersus Nauar.

Secundum etiam dictum Nauarri, asserentis cum quibusdam, acceptum voluntarie ab aliquo, vbi ab vtraque parte committitur turpitudine, nulli esse de præcepto restituendum: & idem acceptum ob operam meretriciam non esse restituendum, iuxta veram & solidam rationem, est etiam contra receptissimam interpretationem sententiam, vt prædiximus: Quare si auctoritati doctiorum standendum est, potius communi, quam paucorum standum est, præcipue, cum communis ipsa bonis rationibus suaderi possit, vt in proposito vidimus *supra*, vt vnde cum Nauar. hoc secundum dictum suum probet auctoritate nonnullorum, merito, vt stante in contrarium receptissima ceterorum omnium Theologorum sententia, potius hæc eligenda sit, quam illa, præcipue, cum maxime differat, versari in aliquo actu turpitudinis ex parte vtriusque, & dantis & recipientis, ad hoc, vt acceptum ex illa causa secrete retineri non possit, vel ex parte dantis tantum, quo casu merito vt acceptum retineri possit, cum in ea acceptione non videtur turpitudine ex parte accipientis, vt contingit in accepto ex meretricio, vt *supra* satis superque declaratum existit: sicque ratio Iurisconsulti in *d. §. sed & quod meretrici*, est verissima & tenenda in proposito, non vero quam assignat Nauar. vt pote in diuerso casu procedens, eaque adhuc non constans nec firma, sed potius communis contraria.

Tertium etiam dictum Nauarri non recte iure procedit, contrarium nempe in nostra specie est verius & receptius, vt ex præcedentibus patet. Quo fit, vt doctrina, quam idem auctor *ibi* præbet confessariis circa consilium ab eis præstidam meretricibus quoad exactionem sibi promissam, non sit necessaria; Quandoquidem, vt docuimus, & *infra* latius dicemus, recte in vtroque foro meretrici datum retinere possit, & promissum quoque petere. Tandem quod idem Nauar. *d. cap. 17. num. 35. in versis. vero, cap. 17. eundem* Episcopum Segobiensem, dum sequutus alios sentit, quod lex permittit & facit iustam operam meretricis, non tamen alias prædictorum operas, hoc illi inaduerter imponit: Ipse siquidem hoc non dixit, sed potius ingenuè fatetur, eam iniustam esse actumque Venereum maris & feminarum turpitudinem habere: tantum enim affirmavit, mercedis pactionem iustam esse, cum eam non turpiter recipiat meretrice, ex *d. §. sed & quod meretrici*, quod autem verum est & iuxta mentem communis opinionis.

Ex quibus omnibus iam clare deducitur atque iure probatur, vt quamuis gloss. in *d. lib. 4. §. sed & quod meretrici, verbo, sed noua ratione, & in lib. 2. c. eodem tit. de condit. ob turp. caus. verbo, turpem, & in l. affectiois, verb. meretrices, ff. de donat.* existimauerit, meretricem apud iudicem exteriori petere minime posse, sequuta copula, mercedem ob eam sibi promissam, quas glossas sequuntur Imola in *d. l. affectiois*, Angl. Bald. Paul. & Iason in *d. §. sed & quod meretrici*, Iason, Alciat. & Zalus in *l. generaliter, ff. de verborum obligat.* Fortun. in *d. c. sed & quod meretrici*, Conanus *l. 5. commentar. c. 11.* & eas esse veras quoad forum conscientia, probat Nauar. *d. cap. 17. num. 40. vers. quinto inferitur*, quocirca suam eandem præd. opinionem. Nihilominus tamen quoad vtrumque forum contrarium est verius & tenendum, imò quod tant in iudicio exteriori, quam in foro conscientia tuto meretricis sibi ob id promissum petere atque exigere possint, ex prædicta ratione Iurisconsulti, iunctis omnibus supradictis, quibus opinio contraria Nauarri confunditur atque diluitur:

diluitur: & ita merito contra prædictas glossas tenet in terminis Cyn. & Salyc. in *d. l. 2. c. de condit. ob turp. caus.* Bart. & Alexand. in *d. §. sed & quod meretrici*, idem Bart. in *d. l. affectiois*, Abb. in *d. c. quia perique, num. 14.* de immitt. Eccles. Ripa in *l. si plagy, ff. de verborum obligat. num. 10. cum sequentib.* Palat. Rub. in *rep. rubr. de donation. inter virum & vxor. §. 49. per totum.* & hæc profitentur esse communem Ial. & Zal. in *l. generaliter, num. 20.* eandem quoad forum exteriori probauit Nauar. *d. num. 40. vers. quinto inferitur*, & videtur magis communis opinio secundum Greg. Lopez, qui eam sequitur in *d. l. 53. tit. 14. part. 5. in gl. que se los huuiesse dabo, & eund. in l. 38. tit. 11. eadem partita, in gl. vno verbo, & Anto. Gom. in *l. 62. Tauri ad fin.* vbi eam in foro conscientia etiam procedere affirmat, & Menchac. controu. illustrium *cap. 84. num. 2.* & in vtroque foro latius cæteris idem probauit D. Conar. *d. 2. part. §. 2. per totum*: & hæc partem probantur committere Theologi, existimantes, meretricem mercedem sibi promissam ob vltum sui corporis in iudicio petere & recipere posse, pronitentemque in conscientia teneri ad solutionem eiusdem, dummodo fraus non interueniat & merces moderata sit, & à persona sui iuris promissa vel soluta, vt constat ex Dominic. à Soto *d. lib. 4. de iustit. & iur. quest. 7. ar. 1. ad 2.* & ex Ioseph. Angl. & Mercad. *vbi supra* & cæteris aliis quampluribus, & probatur ex exemplo illo *supra* adducto Gen. *cap. 36.* Iudæ & Thamar. Hæc tamen communis sententia respectu iudicij exterioris limitanda est, vt prædiximus, vt procedat tantum in meretricibus, quibus solis à repub. constituta sunt pretia, non vero in vxoribus, virginibus aliiisque mulieribus, quæ in loco publico ad actum Venereum non sunt expolitæ, quia hæc in foro exteriori arcentur à iudicio, nec promissum petere poterunt, quamuis si eis soluantur, id tuto in conscientia accipere & retinere possunt: Quinimo, & promittens in eodem foro tenebitur ad obseruandum & adimplendum promissum, vt ex suprad. patet. Post hæc scripta in lucem prodit tractatus de restitutionibus Ludouici Carb. qui *quest. 48. per tot.* pleraque ex supradictis conclusiones tenet, probat atque defendit, Neeron & Frater Michael Salon de *iust. & iur. in 2. 2. D. Thom. quest. 62. artic. 5. controuers. 4. col. 790. cum segg.**

S V M M A R I V M.

- 1 An satis sit eligere dignum, prætermissio digniore, & num. segg.
- 2 Catholicus & prudentissimus Rex noster Philippus optime se habet in provisione Episcopatum.
- 3 Melior ceteris simpliciter non est eligendus, sed magis idoneus ad animarum regimen, qui possit Ecclesiam & instituere & defendere & pacifice gubernare.
- 4 Beneficia Ecclesiastica ex bonis communibus populi veluti stipendia & præmia vniuersi & literarum instituta sunt Ecclesie ministris proposita, vel secundum Ledesmius sunt distribuenda iuxta Ecclesiarum utilitatem, quia illorum redditus sunt instituti propter Ecclesiam, non propter conditiones ministrorum, vt in num. 5.
- 5 Qui bene præsumi Presbyteri, duplici honore digni habentur.
- 6 Qui facit contra conscientiam, edificat ad gehennam.
- 7 Habens duas voces, vnam nomine proprio, & alteram alieno, non potest vnum suo nomine, & alterum alieno eligere, etiam vbi merita duorum vel trium essent adeo aequalia, vt discerni non possit ab electoribus, quis melior aut idoneior sit, vt in n. 9.
- 8 Ecclesiasticum officium & beneficium, non ex affectu

carnali, sed discreto iudicio in persona magis idonea discernendum est.

- 11 Provisio Ecclesiarum parochialium quomodo sit facienda, iuxta decret. de reformat. cap. 18. sess. 25. sacri Concilij Tridentini & Bullam Pij V.
- 12 An beneficia simplicia necessario sunt dignioribus conferenda.
- 13 Collatio beneficij vel electio, & numerus Prælati digno facta, omisso digniore, valida est in vtroque foro, nec rescindit hoc potest, quamuis prudens peccet, & in num. 16. quod procedit, etiam ante electionem vel provisionem denuntietur electoribus, vt digniorem eligant, & à contraria electione ab initio sit appellatum, vt in num. 14. c. si electores inauerint eligere digniorem, quamuis aliter faciendum sint periri, vt in num. 15.
- 17 Læso intra dimidiam insti pretij in conscientia non est licita, tamen iure canonico contractus, in quo ipsa interuenit, non rescindatur sicut nec iure civili.
- 18 Agens, quod lex iubet, non peccat: sicut qui agit quod lex humana permisit, quia non omni illud permittit diuina.
- 19 Patroni tenentur ad beneficia sui iuris patronatus digniores presentare: quod procedit in beneficiis curatis, sicut in simplicibus, & num. 27. & 28.
- 20 Episcopus ex duobus presentatis à diuersis patronis tenetur instituere presentatum à maiori parte, si idoneus & dignus sit, etiam si presentatus à minori parte dignior sit. Idem erit, si patronus dignum Episcopo presentauerit, omisso digniore, vt in n. 21.
- 22 Confirmans, si sibi non conferat, electum confirmandum indignum esse, potest secrete eum confirmare: si tamen plures sunt nominati, & liberum est confirmatori eligere inter illos, in quem conferuit, tenetur meliorem illorum ad hoc præferre.
- 23 Episcopus ex pluribus clericis presentatis ab vno eademque patrono vel equali patronorum suffragio tenetur in vtroque foro digniorem eligere.
- 24 Dignior prætermissus ab Episcopo in provisione beneficij parochialis, hodie ex Bulla Pij V. appellare potest, licet ea appellatione non obstanti electio ordinarij sit mandanda statim exsequutioni, sed non superioris priorem reuocantis, si à sententia eiusdem fuerit appellatum, vt in n. 25.
- 26 Regula l. cum quidam, C. de fructibus & litium expensis, de aequalitate in iudicij seruanda, quomodo intelligitur, cap. monasterium, 16. quest. 7. intellectus, num. 26.
- 29 Leges Regia de beneficiis patrimonialibus loquentes, in super & consuetudo immemorialis super eodem, nempe, vt ea iuribus & originariis, & non aliis conferantur, æquissima & iusta sunt, & aliter providens tenetur ad restitutionem, vt in n. 30.
- 31 Impetrare nemo debet à Summo Pontifice literas Apostolicas ad beneficia patrimonialia in derogationem prædicta laudabilis consuetudinis, nec eis uti, donec in consilio Regali videatur & licentia præstetur eis utendi, vt in l. Regia Hispanie cauetur.
- 32 Institutio Canonicatum Magistratum & Doctoratum iustissima est, atque his Regnis utilissima, & electores, qui alius quam qualificatis huiusmodi prebendas contulerint, tenentur illis ad restitutionem, vt in n. 33. Idem in obtinente eas, qui per mendacium affirmant, se esse talem, cum vere non sit, vt in num. 34.
- 35 Leges huius Regni, quæ prohibent exteris conferri beneficia Ecclesiastica & pensiones, sed tantum regnicolis & originariis iuste sunt.
- 36 Statutum fundamentale Ecclesie cathedralis Placent. quo canetur, vt seruatores chori, orandi ex civitate vel

vel diocesi assumantur & provideantur ad prebendas, dignitates pro tempore vacantes eiusdem Ecclesie, iuste defendi potest, ac licetis exsequituris Regalis consilij observari in sum est: & quomodo practicum statuum intelligatur.

37 Condicio fundationis beneficij vel capellanie, ut patroni semper nominent ac presentent clericum, ex genere & parentela fundatoris, valida est: & an tunc dignior ex illo genere & familia, etiamsi remotior sit, presentandus sit, necne: vide num. 38. & quid si detur facultas in fundacione eligendi quem velit dignum, omisso digniore in num. 40.

38 In legato relicto consanguineis pauperibus presentatur propinquior pauper remotiori pauperiori, aut maioris aratis.

41 Vacantibus duabus Ecclesijs, una locupletissima, ut Tolatana, alia vero pauperiore, habente tamen multos ex Mahometis neophitis, ut Granatensi, iidem & sunt duo Sacerdotes, dignus & dignior, quomodo sint he due Ecclesia vel prebenda sue beneficia providenda.

42 Officia publica secularia magistratum & gubernationis dignioribus sunt providenda.

43 Dignus & idoneus, cui beneficium Ecclesiasticum vel munus publicum collatum fuerit, pratermissio digniore, tunc est in anime iudicio: tamen, qui cum proposuerit & elegerint, peccaverunt mortaliter, omittendo digniorem.

44 Eligens indignum ad beneficium Ecclesiasticum vel munus publicum, tenetur ad restitutionem Ecclesie vel Reipublice laesa faciendam, non vero digno pratermissio.

45 Collatio beneficij indigno facta, est nulla in viroque foro, & sic prouiso per appellationem priuabitur beneficium & damna inde sequuta tenentur rescire.

46 Eligens indignum peccat mortaliter, etiamsi ex ea electione nullum damnus Ecclesie vel Reipublice postea immineat. Idem in resignante in fauorem indigni.

47 Eligens dignum, pratermissio digniore, an teneatur ad restitutionem digniori faciendam.

48 Impediens ne detur beneficium digniori, tenetur ei ad restitutionem damni.

50 Res debita ut communis, non est proprie nec vere debita, precipue cum debeat ad utilitatem communitatis, ut contingit in beneficijs & publicis muneribus.

51 Obligatio restituendi non procedit a iustitia distributua, sed a commutativa.

52 Iustitia distributua agit de distribuendis bonis communibus alicuius, nempe, communitatis inter eos, qui eiusdem sunt: commutativa autem agit de bonis priuatis unicuique, cuius ea propria sunt, dandis.

53 Admonitio ad electores, ut semper eligant digniorem.

54 Prelatus, seu alius prouisor, qui omisso digniore, prouidit dignum, quamuis ad restitutionem ei non teneatur, tenetur tamen, ubi alia prouisio occurrit, accuratorem rationem habere illius dignioris pratermissi, pro seruitute sue conscientie.

55 Eligens dignum, pratermissio digniore, quotiens per eundem prouisum digniori prebenda vel beneficium fuit promissum, tenetur eidem ad restitutionem: & num. 56. an idem sit dicendum in quocunque beneficio, quod per concursum prouidetur.

57 Regula taciti & expressi idem esse iudicium, & ea, que habet, expressionem eorum, que tacite insunt, nihil operari, quomodo intelligantur.

58 Eligens dignum, pratermissio digniore, non peccat, quando meritum excessus non est tantus, ut videatur

ad rem multum referre: & quomodo hoc intelligatur.

59 Eligens dignum pratermissio digniore, ad munus exiguum momenti, non peccat mortaliter.

60 Eligere dignum, omisso dignissimo, licet in casu hinc posito.

61 Idoneus sine dignis in proposito quis dicatur.

62 Qualitates requisita in Episcopo eligendo, & ad sacerdotia vocata.

63 Idoneior & dignior quis dicatur.

64 Expedientior & aptior ad munus pastorale, eligendus est necessario ad Episcopatum, & prestantior Ecclesie tribuendus.

65 Idoneior vel dignior non dicitur ille simpliciter, qui doctior est vel qui sanctior, sed is, qui iuxta munus & rem, cui prestandus est, aptior eius ministerio apparet.

66 Doctior & sanctior si vnus sit, sed non ministrabit Ecclesie, quia non residet, & alius non ita doctus & minus sanctus residet, & providebit Ecclesie sedulo hic indoctior, dummodo bonus & dignus sit, erit dignior ac conuenientior minister.

67 Impediens dolo, fraude vel vi, quod beneficium detur digniori, ut idoneo conferatur, tenetur ad restitutionem, ut hic.

68 Impediens ne detur beneficium digno vel digniori, etiam sine vi, dolo & fraude, precibus tamen, aduertens id fieri ut immerito & indigno detur, tenetur ad restitutionem digno vel digniori faciendam.

69 Impediens vtrunque & quomodocunque, ne beneficium detur alicui etiam digno, ut digniori conferatur, non tenetur ad restitutionem.

70 Impediens beneficij aut publici numeris collationem ne ea fiat digno, ut detur & fiat aequali digno, non tenetur ad restitutionem, limitatur, ut in n. 74. & 75.

71 Si quis sibi vel alteri prebendam procurans sit alij obstaculo, ne eam obtineat, idque faciat, non ut alteri noceat, sed ut sibi vel amico proste, non tenetur ad restitutionem, & quid si id faciat ex odio & malo animo alterius procurans nocuentum, & num. seq.

72 Intentio mala, sine opere iniurioso non obligat ad restitutionem damni.

73 Impediens eum, qui erat in via ad obtinendam prebendam, si iniuste id faciat, tenetur ad restitutionem.

76 Impediens indignum a consequuntione beneficij ad nullam restitutionem tenetur.

77 Restitutio in quibus casibus ex supradictis inducitur, arbitrio boni viri fienda est, iuxta modum hic positum.

78 Restitutio tunc est facienda ad arbitrium prudentis viri, quando elector nondum animo constituerat huic dare, & erat in via.

79 Impediens alterum a consequuntione beneficij, quando Prelatus constituerat illi dare, an, & quando teneatur illi ad restitutionem.

80 Impediens iniuste possessionem beneficij iam collati alteri, tenetur in totum eidem ad restitutionem.

81 Collator, si postquam conuulsi vni beneficium, mutata voluntate alteri idem beneficium conuulsi, peccabit: & non valebit collatio, & tenebitur ad restitutionem, etiamsi secutus esset longe dignior.

82 Secunda collatio beneficij alteri facta non cassata prima iuridice, non valet, secus si rite & recte prior cassetur.

83 An ad hoc, ut impediens dignum a consequuntione beneficij teneatur eidem ad restitutionem, requiratur simul quod violer iustitiam distributiuam, & propositum prouisoris.

83 Impediens alterum a consequuntione legati, hereditatis vel gratuu

gratuu donationis, quando teneatur eidem ad restitutionem, & quando non.

84 Scholares suffragia prestantes in prouisione Cathedralium tenentur eligere digniorem sub pena peccati mortalis.

85 Impediens alterum a consequuntione Cathedralium, an, & quando teneatur eidem ad restitutionem.

86 Scholares suffragia prestantes non testes, sed vere electores esse.

87 Canonicus vel alius Capitularis an possit aliquando pro illa vice votum suum cassare.

88 Parentes, qui ex Regia facultate virtute primogenitum institunt, vel ex legis facultate aliquem filium meliorem in 3. & 5. part. suorum honorum, an teneatur in conscientia meliorem filium eligere, necne: & num. seq.

90 In datione pertinenti ad liberalitatem nulla contingit personarum acceptio, nec iniustitia aliquis infringitur.

91 Moralit obligatio non imponit transgressori culpam, sed legalit.

92 Præcepta legalia seu iudicialia legis veteris non astringunt, nisi quatenus nouo Testamento approbata fuerint.

CAPVT XI.

De electione & prouisione beneficiorum Ecclesiasticorum ac secularium officiorum.

Qui ex suo placito ac proprio libitu amicum vel consanguineum, vel ab eo oblatum sine proposito ad dignitatem, prebendam vel alia sacerdotia Ecclesiastica eligere voluit, veritatem a peritioribus non exquirendo, vel cum docentes non auscultando, ut precibus alterius deferant, pro constituto sibi habent ac eo clypeo statim se tutantur, quod satis sit eligere, prelatentur, vel prouideat ac præficere dignum, quamuis digniorem omittant, prout vidimus iam nonnullis iuris ignarus in prouisionibus prebendarum exitimasse, quibus fauere videntur glossi in cap. constitutus, in verbo, magis vtile, de appellationibus. & in cap. 3. de iure patronat. verbo, maioribus, & in cap. 2. de officio eiusdem, verbo, sanctiores, & in cap. licet ergo, verbo, qui prestantior, 8. questione 1. tenentes, quod licet dignior sit semper eligendus, sufficit tamen si eligatur idoneus & bonus secundum Hugonem, quia conueniens scientia toleratur in Prelato, ut in cap. cum nobis olim, de elect. & sufficit, quod non sit malus, ut in cap. monasterium, 16. quast. 7. quas glossas Doctores vbiq; approbant, ut constat ex Rocho de Curte plures referente in tract. de iure patronat. in verbo, honorificum, quast. 15. & D. Anton. de Padilla in l. cum quidam, num. 18. ff. de legat. 2. & decretalis inquit, quod sufficit eligere bonum, nec requiritur, quod melior eligatur, secundum D. Thomam 2. 2. quast. 185. art. 3. credo voluit allegare cap. cum in cunctis, de elect. sed & huius opinionis alios auctores & duodecim fundamenta congerit nouissime, non tamen eam probat Salon de iure, in 2. 2. D. Thom. art. 2. controuers. 3. an sit peccatum acceptio personarum, eligere dignum ad beneficium Ecclesiasticum omisso digniore, in princ. col. 994. Sed profecto sic eligentibus, omisso digniore, conuenire videtur illud, quod pronuntiauit D. Paul. Apostolus ad Timoth. dicens: Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistras prouentis auribus, & conuertite quidem audium auertent, ad fabulas autem conuertentur: quare ut ipsemet Apostolus ibi monet, est vigilandum ac in

omnibus laborandum, ut ministerium quisque suum impleat, eligendo semper secundum Deum & conscientiam rectam, quem Ecclesia magis vtilem & idoneum reputerit; ut inquit text. in d. cap. constitutus, ut sciam omnes & certi sint, quod qui prestantior ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium: ut inquit text. in d. cap. licet ergo, unde in foro conscientia sub reatu peccati mortalis tenetur quis præcise semper eligere digniorem ad praelationem vel beneficium, ad quod assumitur, nec sufficit quoad illum forum eligere quodammodo pratermissio digniore, alias peccabit, ut probatur in praeceptis iuris. & tradunt eleganter Sanctus Thomas 2. 2. quast. 63. art. 2. ad 3. & quast. 185. artic. 3. vbi quod qui quemquam ad Episcopatum eligit, non simpliciter ex ceteris meliorem tenetur eligere, sed quem ceteris magis idoneum ad animarum regimen nouit, & idem quodlibet. 6. artic. 9. & quodlibet. 8. artic. 6. vbi quod ad praelationem vel beneficium Ecclesiasticum non est eligendus melior simpliciter, sed is, qui est melior ad illud officium, ad quod eligitur, Caicr. in com. ad Thom. Florent. in 2. part. tit. 1. cap. 20. num. 1. & in sua summa verb. acceptio, & in ientac. 12. quast. 4. & in 2. 2. quast. 62. art. 2. & Ioan. Maior in 4. sent. dist. 24. quast. 8. & 9. Adrian. in 4. in tract. de restit. e. quia iam determinatum est, conclus. 1. Syluest. verbo, electio, 1. quast. 16. Dominc. à Soto plures referens lib. 3. de iustit. & iure, quast. 6. artic. 2. conclus. 9. vbi etiam loquitur in electione Prælatorum Ecclesiasticorum, idque laicius deserit ac probat lib. 10. quast. 2. artic. 3. pag. 858. cum seq. vbi, quod si in omnibus sacerdotiis, & precipue in habentibus animarum curam, hoc necessarium est, quantum id magis necessarium erit in Episcopis præficiendis, utpote quorum administratione tota salus spiritualis Christianæ Reipublicæ periclitatur: & Ledesmus in 2. 4. quast. 18. artic. 2. fol. 252. col. 1. vers. his notatis, & probat latissime Mercad. de iuratos, 7. contratos, lib. 6. cap. 17. in vers. certa de las dignidades, &c. vbi quod idoneiorem & magis sufficientem & habillem omnium secundum statuta leges illius Ecclesie vel beneficij tenentur eligere ad Episcopatum, prebendam & cætera beneficia Ecclesiastica, & Ioseph. Angles in floribus Theologicis, quast. 2. part. in quast. de cleric. restitutioni obnoxii, in 4. difficult. vers. qui confert. pag. 209. in fin. & nouissime Petrus à Nauar. lib. 2. de restit. cap. 2. num. 121. cum seq. vbi quod omnes id fatentur, & late probat soluendo ingentem difficultatem, quam contra id mouet, loquiturque in parochialibus beneficijs & Episcopopatibus, & num. 174. quod in Episcopopatibus, que ex sola Regis præsentatione prouidentur, nempe in Hispania, tenetur ipse Rex rationabiliter quodam diligentia, ex sibi oblati à Secretario vel ab eo, qui id officij habet, explorandi scilicet digniores, eligere digniorem; Nam licet sint alij meliores in Regno, non tenetur Rex omnes explorare & indagare, id enim esset laboriosissimum, & sicut olim Episcopatus non conferbatur digniori totius Regni, sed digniori ex illa Ecclesia, ita modo Rex non tenetur digniori suorum Regnorum, sed digniori ex cognitis humana quadam diligentia vel digniori eiusdem Ecclesie: quod fortalle securius esset, & sine dubio iuribus magis conforme: qui vero Regi idoneos offert, suæ animæ consulat, ne, quos digniores nouerit, silentio transeat. Hæc ille, cuius in hoc opinio mihi placet seruatis seruandis, hoc est, adhibita debita diligentia, & commissa cura explorandi digniores & meliores Ecclesijs, quibus præficiendi sunt, licet non meliores simpliciter virtus fidelissimis ac timoratis & probata conscientia, à quibus Rex sibi consulat ac